

Regeringen
Kulturdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Budgetunderlag för år 2011

Statens historiska museer överlämnar härmed sitt budgetunderlag för år 2011. I budgetunderlaget anmäls de frågor som bedöms förutsätta ändringar i anslaget till myndigheten, eller i övrigt är av en sådan karaktär att de bör underställas regeringen. Dessa frågor är:

1. Statens historiska museer: Säkerställande av samlingarnas långsiktiga förvaltning
2. Statens historiska museer: Nationell nodfunktion för aktörer på tema Vikingar

Hemställan

Med hänvisning till de motiveringar som redovisas i det följande hemställer Statens historiska museer (SHMM) att regeringen:

- från år 2011 ökar myndighetens anslag med minst 3,5 miljoner kronor för att bidra till att säkerställa rimliga förutsättningar för en långsiktig hållbar förvaltning av myndighetens samlingar,
- tar initiativ till en översyn av det uppdragsarkeologiska systemet i syfte att säkerställa en långsiktigt hållbar föremålsförvaltning,
- prövar möjligheterna att ge SHMM i uppdrag att svara för en nationell nodfunktion på tema Vikingar. SHMM beräknar att myndighetens anslag därvid bör öka med 1 miljon kronor per år.

(Förhandling har skett med de fackliga organisationerna.)

Beslut i detta ärende har fattats av överintendenten Lars Amréus efter föredragning av t.f. stabsansvarig Sven Rentzhog. I ärendets slutliga handläggning har den administrativa chefen Gerd Grip samt enhetschefen Mikael Jakobsson deltagit.

STATENS HISTORISKA MUSEER

Lars Amréus
Överintendent
Sven Rentzhog
t.f. Stabsansvarig

Sändlista:

Finansdepartementet
Arbetsgivarverket
Ekonomistyrningsverket
Riksdagens utredningstjänst
Riksrevisionen
Statskontoret

INLEDNING

Under en följd av år har allmänna kostnadsökningar i samhället i kombination med en minskad pris- och löneomräkning har lett till att myndighetens anslag urholkats. Samtidigt åläggs SHMM och andra myndigheter nya eller mer omfattande uppgifter än tidigare, som exempel kan nämnas nya vittgående krav vad gäller genomförandet av miljöledningssystem samt informationssäkerhetsarbete. För att myndigheten på sikt skall ha rimliga förutsättningar att genomföra instruktionsenliga uppgifter samt med god kompetens kunna ta sig an de nya uppgifter som regeringen bestämmer, är det angeläget att anslaget förstärks, eller i vart fall inte minskar reallt.

HEMSTÄLLAN

1. Säkerställande av samlingarnas långsiktiga förvaltning

SHMM har under flera år i budgetunderlagen och i samband med mål- och resultatdialog m.m. uppmärksammat regeringen på de speciella förutsättningar som gäller för samlingarnas långsiktiga bevarande och förvaltning.

SHMM måste ånyo uppmärksamma regeringen på situationen vad gäller samlingarnas långsiktiga bevarande. Huvudfrågorna gäller accession av arkeologiska föremål enligt 2 kap. lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. (KML) samt konservering och föremålsvård av de befintliga föremålssamlingarna.

Accession av arkeologiska föremål enligt KML

En instruktionsenlig uppgift för SHMM är att ta om hand de arkeologiska föremål som Riksantikvarieämbetet (RAÄ) beslutar tillföra myndigheten enligt 2 kap. KML. Detta innebär att SHMM löpande tar emot en betydande del av de arkeologiska föremål som framkommer vid arkeologiska undersökningar i landet.

Uppdragsarkeologins mycket kraftiga volymökningar från 1980-talets slut och framåt har fått betydande konsekvenser för föremålshanteringen vid SHMM. Under de senaste två decennierna har det grävts fram lika mycket arkeologiskt material som det dittills tagit museerna 100–150 år att samla in. Fram till andra hälften av 1980-talet omsatte uppdragsarkeologin årligen något tiotal miljoner kronor. Det senaste decenniet har omsättningen legat runt 250 miljoner kronor per år. Den omfattande undersökningsverksamheten, som är resultatet av tillämpning av KML, alltså genererat mycket stora mängder föremål som tillförts SHMM.

Trots att den uppdragsarkeologiska verksamheten ökat kraftigt har SHMM inte tillförts ökade resurser för omhändertagandet av det ökade inflödet av föremål. SHMM:s resurser för att ta om hand de arkeologiska föremål som RAÄ beslutar att tillföra myndigheten befinner sig fortfarande på 1980-talsnivå. Då myndigheten inte tillförts ökade resurser för att ta om hand den ökade fyndmängden har ärendebalansen ökat varje år under en lång följd av år, trots ett omfattande internt arbete med att effektivisera och förenkla fyndhanteringen.

För olika insatser för att mot denna bakgrund åstadkomma en ändamålsenlig samlingsförvaltning, såsom att säkerställa en bättre balans vad gäller accession av föremål till samlingarna, ärendehandläggning, magasininsinredning, hyreskostnader, m.m., är det

nödvändigt att myndigheten tillförs ökade resurser. SHMM vill särskilt framhålla att detta är en effekt av ett för myndigheten tvingande regelverk på området.

Det måste i detta sammanhang framhållas att SHMM står inför tvingande kostnadsökningar redan år 2010 och 2011, för att säkerställa att det arkeologiska kulturarv som myndigheten tillförts genom beslut av RAÄ kan bevaras. Således måste betydande investeringar i magasininredning genomföras 2010 för att kunna rymma nyinkommet material och från år 2011 har Svensk museitjänst aviserat mycket omfattande hyreshöjningar för de magasinlokaler som SHMM hyr i Munkhättan. Sammantaget innebär enbart detta tvingande kostnadsökningar för myndigheten på mer än 2,5 miljoner kronor.

Vad som framförts ovan aktualiserar frågan om hållbarheten när det gäller det uppdragsarkeologiska systemets kostnadsfördelning. Det måste konstateras att den nuvarande situationen på sikt är ohållbar. Givet att föremål från arkeologiska underökningar skall tas om hand, vårdas och bevaras även i framtiden finns två möjligheter: antingen tillförs museerna löpande ökade resurser över statsbudgeten för att klara detta, eller så vidgas exploatörernas kostnadsansvar till att omfatta även fyndhantering vid museerna. SHMM bedömer det som synnerligen angeläget att regeringen tar initiativ till en översyn med syfte att säkerställa en långsiktigt hållbar föremålsförvaltning inom ramen för det uppdragsarkeologiska systemet.

Konservering och föremålsvård

Stiftelsen Föremålsvård i Kiruna (SFMV) utför konservering av föremålssamlingar som förvaltas av SHMM. SHMM:s egna konserveringsresurser uppgår till endast 2,4 konservatorstjänster. Som påtalats i tidigare budgetunderlag krävs ökade resurser motsvarande två årsverken (minst 1 miljon kronor) för att SHMM skall kunna fullfölja sitt åtagande att leverera material för konservering till SFMV. I denna del hänvisas vidare till vad som anförts i myndighetens budgetunderlag för 2009 och 2010.

SHMM vill framhålla att detta är en fråga av stor betydelse för myndighetens möjligheter att bedriva en ändamålsenlig föremålsvård och i en förlängning att säkerställa samlingarnas långsiktiga bevarande. Inte minst mot bakgrund av att SHMM sedan skiljandet från RAÄ inte längre har några egna resurser för konservering av aktuellt material, då museernas konserveringsresurser vid skiljandet kom att tillföras RAÄ.

Det bör i sammanhanget framhållas att SHMM förvaltar en av Norra Europas största museisamlingar sett till antalet enskilda föremål, omkring 10,5 miljoner. Vård och förvaltning av detta nationellt och internationellt sett mycket omfattande och unika kulturarv är en grundläggande uppgift för Statens historiska museer.

Hemställen

Mot bakgrund av vad som anføres ovan hemställer SHMM att regeringen:

- ökar myndighetens anslag med minst 3,5 miljoner kronor för att bidra till att säkerställa rimliga förutsättningar för en långsiktig hållbar förvaltning av myndighetens samlingar.
- tar initiativ till en översyn av det uppdragsarkeologiska systemet i syfte att säkerställa en långsiktigt hållbar föremålsförvaltning.

3. Nationell nodfunktion för aktörer på tema Vikingar

Statens historiska museum (SHM) förvaltar världsunika föremålssamlingar från vikingatid och har även i övrigt engagerat sig i frågor som rör vikingar och vikingatid. Vid SHMM bedrivs även sedan en tid tillbaka även ett internt initierat arbete med att undersöka förutsättningarna att etablera ett historiskt upplevelsecenter på temat Vikingar. Genom detta har SHMM kommit i kontakt med en företrädare för institutioner, organisationer, föreningar och företag som alla har det gemensamt att de på något vis bedriver verksamhet med utgångspunkt i vikingatemat.

Flera av dessa aktörer, bl.a. företrädare för kommuner och turistorganisationer, har i samtal med SHMM fört fram önskemål om att SHM skall ta ett mer aktivt ansvar för att samla intressenter som bedriver verksamhet med utgångspunkt i tema vikingar och vikingatid. SHMM bedömer att en sådan samverkan potentiellt kan vara av stort värde, av skäl som utvecklas nedan, men har inte sett det som möjligt att prioritera på bekostnad av andra, instruktionsenliga uppgifter.

SHMM skulle, förutsatt att resurser för detta görs tillgängliga, kunna svara för att bjuda in till utökad samverkan mellan de olika aktörer, representanter för bl.a. kommuner, turistorganisationer, besöksråd, universitet och högskolor, (små)företag inom tillverkning och detaljhandel, samt ideella organisationer och entusiaster som bedriver verksamhet med koppling till temat vikingar.

Syftena med verksamheten skulle vara att stödja etablerandet av nätverk och samarbeten mellan olika aktörer, samt svara för information och kunskapsförmedling. Förväntade effekter av detta skulle kunna vara att bidra till regional utveckling, förbättrad kvalitet på varor och tjänster inom området, t.ex. vad avser samverkan kring turistsatsningar och besöksinformation, samt ökad kunskap om historia hos en bred allmänhet. Flertalet aktörer som SHMM varit i kontakt med har pekat på den potential som finns i att företrädare från olika delar av civilsamhället och näringslivet kan mötas i nya konstellationer för att finna gemensamma möjligheter att utveckla varor och tjänster. I ett internationellt perspektiv kan ett nedsamarbete på tema Vikingar även bidra till att tydliggöra Sveriges potential som turistland för historieintresserade.

Hemställan

Mot bakgrund av vad som anförts ovan hemställer SHMM att regeringen:

- prövar möjligheterna att ge SHMM i uppdrag att svara för en nationell nodfunktion på tema vikingar. SHMM beräknar att myndighetens anslag därvid bör öka med 1 miljon kronor per år.

Finansiering av verksamheten (tkr) - UO 17:08:01, ap.1

	2009 <i>utfall</i>	2010 <i>prognos</i>	2011 <i>beräknat</i>	2012 <i>beräknat</i>	2013 <i>beräknat</i>
Intäkter av anslag					
Statens historiska museer	78 890	83 276	85 376	85 376	85 376
Intäkter av bidrag					
Statens historiska museer	8 500	9 000	9 000	9 000	9 000

Anm. Prognosen för 2010 års anslagsintäkter inkluderar förbrukningen av 2009 års anslagssparande. Beräknade intäkter av anslag har gjorts i 2010 års prisnivå och inkluderar fr.o.m. år 2011 den föreslagna ökningen av anvisade medel, enligt vad som anförs under punkt 1 och 2.

Investeringar i anläggningstillgångar	2010	2011	2012	2013
Lån i Riksgäldskontoret, IB	8 555	15 955	13 155	10 755
Nyupplåning, beräknad	12 000	1 000	1 000	1 500
<i>varav</i> för investering i immateriella AT	-	-	-	500
Avskrivningar, beräknade	-4 600	-3 800	-3 400	-3 100
Lån i Riksgäldskontoret, UB	15 955	13 155	10 755	9 155
Beslutad/föreslagen låneram	15 000	16 000	15 000	15 000
(beslutad)				
Beräknad räntekostnad	96	112	115	124
Ränteantagande för nyupplåning (%)	0,68%	0,8%	1,0%	1,3%
Finansiering av räntor och avskrivningar	4 696	3 912	3 515	3 224

Anm. Lånebehovet är extra stort under 2010, vilket redovisas i särskild skrivelse med begäran om tillfälligt höjd låneram år 2010 och 2011.

Räntekonto med kredit	2010	2011	2012	2013
Kontokredit - förslag	8 757	8 757	8 757	8 757
(beslutad)				

Anslagskredit på ramanslag	2010	2011	2012	2013
UO 17, anslag 28:27, ap. 1 - förslag	2 342	2 342	2 342	2 342
(beslutad)				

Intäkter av avgifter och ersättningar					
Verksamhet med full kostnadstäckning	2009	2010	2011	2012	2013
	<i>utfall</i>	<i>prognos</i>	<i>beräknat</i>	<i>beräknat</i>	<i>beräknat</i>
Intäkter					
Försäljning av varor	1 653	2 500	2 500	2 500	2 500
Undersökningar, utredningar och andra tjänster	-	-	-	-	-
<i>Summa</i>	<i>1 653</i>	<i>2 500</i>	<i>2 500</i>	<i>2 500</i>	<i>2 500</i>
Kostnader					
Försäljning av varor	3 052	2 700	2 500	2 500	2 500
Undersökningar, utredningar och andra tjänster	-	-	-	-	-
<i>Summa</i>	<i>3 052</i>	<i>2 700</i>	<i>2 500</i>	<i>2 500</i>	<i>2 500</i>
UTFALL	-1 399	-200	0	0	0
Övrig avgiftsbelagd verksamhet - intäkter	2009	2010	2011	2012	2013
	<i>utfall</i>	<i>prognos</i>	<i>beräknat</i>	<i>beräknat</i>	<i>beräknat</i>
Intäkter					
Entréer och visningar	3 842	7 150	7 500	7 500	7 500
Övrigt	5 934	6 500	6 500	6 500	6 500
Summa	9 776	13 650	14 000	14 000	14 000

Anm. Prognosen för intäkter av entré- och visningsavgifter bygger på ett antagande om att verksamhetsmålen om att fördubbla antalet besökare fr.o.m. år 2010 (SHM) respektive år 2011 (KMK) uppnås. Detta antagande gäller även för prognosen för försäljningsintäkterna.